

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра культурології і кафедра адміністративного права
та адміністративної діяльності

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
Кафедра української мови

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
Кафедра українознавства та лінгводидактики

ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНЬСЬКА АКАДЕМІЯ»
Кафедра українознавства

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
Кафедра української та іноземних мов

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА
Кафедра української філології та журналістики

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

**Матеріали
V міжвишівського круглого столу**

25 січня 2024 року

Харків
«Право»
2024

Петрова Озель Лілія	
Власні назви в літературно-художньому дискурсі Бориса Грінченка (специфіка стилістичних функцій).....	45
Пивоваров Василь	
Мовленнєві аспекти контенту судового рішення	47
Трифонов Роман	
Мовна історія та ідентичність крізь призму сучасної української прози (на матеріалі збірки «Хроніка незвіданих земель»).....	50
Шумейко Олена	
Запозичена лексика та її роль у формуванні мовної особистості в умовах сучасності	52
Житинський Олексій	
Проблема кримінально-правової охорони української мови: аналіз судової практики	55
Гущин Олексій	
Українська мова в етнічному та національному вимірах	58
Семейко Дар'я	
Буковинізм як маркери етнокультурного колориту.....	60
Бойко Катерина	
Функціонування мов корінних народів та національних меншин (спільнот) України.....	62
Іванова Аліна	
Окремі питання функціонування мов національних меншин в Україні на прикладі мов греків Приазов'я	64
Пудік Валерія	
Державна мова як ідентифікатор нації в сучасних воєнних умовах.....	66

Список використаних джерел

1. Терлюк І. Феномен нації у науковому дискурсі: до методології проблеми історичної спадкоємності нації та держави. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Сер. Юридичні науки. 2018. № 902. С. 19–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2018_19_5
2. Кирилук С. А. Українська мова як важливий фактор етнічної самосвідомості українців. *Молодий вчений : Філологічні науки*. 2023. № 1 (113). С. 76–80 DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-1-113-16>
3. Нація. Юридична енциклопедія: в 6-ти т. / гол. ред. Ю. С. Шемчушенко. Київ : Укр. енцикл., 2002. Т. 4. 720 с.

Науковий керівник: к ю.н., ст.вик. Меліхова Ю. А.

*Семейко Дар'я,
магістрантка 5-го курсу українського
мовно-літературного факультету імені
Г. Ф. Квітки-Основ'яненка,
Харківський національний педагогічний
університет
імені Г. С. Сковороди*

БУКОВІНІЗМИ ЯК МАРКЕРИ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО КОЛОРИТУ

Етнокультурним, зокрема лінгвокраєзнавчим особливостям Буковини як самобутнього історико-етнографічного регіону присвячені розвідки Аркадія Жуковського («Історія Буковини»), Георгія Кожолянка («Матеріальна культура населення північної Буковини»), «Етнографія Буковини» (3 томи), «Народне житло українців Буковини та Івано-Франківщини», «Буковинське народознавство. Громадський та сімейний побут українців. Народне житло. Народна їжа. Календарна обрядовість» (4 книги), Людмили Ткач («Українська літературна мова на Буковині в кінці XIX – на початку XX ст.»).

Дослідження діалектизмів як джерела етнокультурної семантики ґрунтується на основних положеннях праць провідних учених: Павла Гриценка, Степана Бевзенка, Івана Матвіяса, Наталії Тимченко, Костянтина Михальчука, Теодора Баймута, Наталі Хобзей, Жанни Колоїз, Галини Гримашевич, Анатолія Сагаровського, Руслана Сердеги.

Походження назви краю пов'язане з тим, що землі вкриті буковими лісами («буковинами»); топонім поширився наприкінці XIV століття з часу

перебування у складі Молдовського князівства; одна із назв регіону – *Шипинська земля* (від найменування населеного пункту *Шипинці* при в'їзді з Галича); на території побутує покутсько-буковинський (надпрутський) говір південно-західного наріччя, яке, за визначенням харківської науковиці О. Муромцевої, зберегло архаїчні риси, успадковані з давньоукраїнської (руської) мови, зазнало «впливу структурно віддалених мов державзавойовників – польської, німецької, угорської, румунської», внаслідок чого «окремі лексичні, морфологічні, синтаксичні елементи згаданих мов протягом тривалого часу адаптувалися до системи української мови і стали органічною складовою частиною південно-західного наріччя, певною мірою вплинувши на специфіку його лексичного складу» [1]; західні райони краю (Путильський, Вижницький) позначені рисами гуцульської говірки, східні (Кельменецький, Сокирянський) – подільської.

Актуальність розвідки зумовлена необхідністю вивчення й систематизації діалектизмів, зокрема буковинізмів, для розкриття мовної спадщини історико-культурного регіону, потребою визначити роль місцевої лексики у формуванні унікальних етнокультурних рис.

Поряд із діалектизмами, властивими більшості говірок південно-західного наріччя (*в'атра, г'азд'а, г'азд'їня, ф'айно*) та найближчим сусіднім говіркам, зокрема гуцульській (*барабуля* – картопля, *х'їстанка, х'їтанка* – колиска, *гладун* – глечик), наддністрянській (*гуц* – вузол, *карнік* – господарське приміщення, *тов'ар* – худоба) буковинці послуговуються місцевою лексикою родинно-сімейного побуту та звичаєво-обрядової культури: *нан'ішко / нанаишка* – хрещені батько й матір (рум. *năpăs*; молд. *н'єнаш* (н'єнаш, нун'аш); *п'орекло* – прізвище (серб. *порекло, poreklo* – «походження»); *бат'яр* – юнак-жартівник (порушник порядку); *ф'їлі / ф'їлі-мілі* (пол. *figiel*, «витівка, пустощі»); номінаціями ландшафтних характеристик: *плай* – гірська стежка (рум. *plai* «полонина, плоскогір'я», пол. *plaj* – «стежка»), зокрема іменуваннями квітів і ягід: *а'фина / я'фина* (рум. *afin* – «чорниця»); *бриндуша* (рум. *brîndușă*) – «шафран»; анімалістичною та орнітологічною лексикою: *в'євирица / в'івірка* – білка, *коут'ач* – дятел, *половік* – яструб; назвами інтер'єру та екстер'єру житла: *бамб'етель* – лавка-ліжко (нім. *vankbettel*); *куф'єрок* – дерев'яна скриня (нім. *koffer* – «валіза», пол. *kuferek, kufer* – «скриня»); предметів побуту: *ш'р'унка* – гвинт, *та'їстра* – торба; музичної й танцювальної культури: *тр'ємбіта* (рум. *trîmbiță*) – труба); лексикою народного строю і його аксесуарів: *сардак, манта, та'їстра, мерцішор, горботка*; назвами культури харчування: *в'урда* (рум. *urda* – «сир», *вурдитись* – скисати); *дзер* – сироватка (рум. *zer, zăr* «молочна сироватка»); *мамаліта / кул'єша* – каша з кукуру-

дзяного борошна (рум. *mămăligă*); *пlachinda* – виріб із листкового тіста плескатої форми з начинкою або без неї; різновид пирога (рум. *Plăcintă* – пиріг); *пугарь* (угор. *Pohár* – келих, склянка); *слоік*, пол. *śloik* – банка, *ślój* – скляна посуда).

Лексика діалектного походження, зокрема буковинізм, засвідчують особливості індивідуально-авторського стилю письменників Сидора Воробкевича («Думки з Буковини», «Моя Буковина»), Юрія Федьковича («Дністрові кручі», «Довбуш», «Лук'ян Кобилиця»), Ольги Кобилянської, Осипа Маковея, Марії Матіос («Букова земля»), Зірки Мензатюк, Михайла Ткача, зафіксовані зокрема і в назвах творів. Поряд з іншими етнокультурними маркерами (власними назвами, етнографізмами, екзотизмами, ентранжизмами) [2], буковинізм посідають чільне місце у відтворенні місцевих особливостей яскравого й самобутнього історико-культурного регіону України.

Список використаних джерел

1. Муромцева О. Г. Західноукраїнська мовно-літературна практика. Українська мова: Енциклопедія. К. : Українська енциклопедія, 2000.
2. Петрова Озель Л. П. Топоніми в системі засобів лінгвокраєзнавства: літературно-художній і етнокультурний контексти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2023. № 60. С. 36–39.
3. Словник буковинських говірок. Ред. Н. В. Гуйванюк. Чернівці: Рута, 2005. 687 с.

Науковий керівник: к.філол.н., доц. Петрова Озель Лілія

*Бойко Катерина,
студентка 2-го курсу 5-ї групи факультету юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВ КОРИННИХ НАРОДІВ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН (СПІЛЬНОТ) УКРАЇНИ

Питання того, як мають уживатися на одній території більшість і меншість, ніколи не перестає бути актуальним, а особливо в часи війни, економічної нестабільності та інших несприятливих умов. До того ж в